PROPOZYCJE „ETHOSU”

Wdzięczność i zobowiązanie. Pontyfikat Jana Pawła II w oczach środowiska naukowego KUL, red. Tadeusz Styczeń SDS, Lublin 1999, ss. 198, seria: Biblioteka „Ethosu”, t. 5, Towarzystwo Naukowe KUL.

Książka zawiera owoc sesji naukowej zorganizowanej z okazji 20-lecia pontyfikatu Jana Pawła II w dniu 16 X 1998 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Przyjęto formułę, iż każdy z sześciu istniejących w uczelni wydziałów przedstawi podczas sesji jeden referat. Ponieważ ks. Karol Wojtyła kierował Katedrą Etyki na Wydziale Filozoficznym, stąd główny referat przypadł w udziale jego następcy na tym stanowisku, ks. prof. Tadeuszowi Styczniowi. W wystąpieniu *Osoba i jej wolność w blasku prawdy* przeprowadził on analizę jednego z centralnych zagadnień antropologiczno-etycznej myśli Karola Wojtyły: nierozerwalnego związku poznania przedmiotowej prawdy przez człowieka z nakazem jej uznania i potwierdzania w czynie. Ujęcie to ma swój teologiczny odpowiednik w nauczaniu Jana Pawła II, zwłaszcza w encyklice *Veritatis splendor*.

Znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II w kontekście teologii przedstawił ks. prof. Czesław Bartnik, zwracając uwagę na najistotniejsze jego cechy, między innymi chrystocentryzm antropologii Papieża oraz stałą aktualizację nauczania Vaticanum II. Papieską wizję prawa i państwa oraz działalność prawodawczą (między innymi Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku) przedstawił ks. dr Leszek Adamowicz. W referacie pt. *Inspiracje i wspomożenia* prof. Stefan Sawicki zwrócił uwagę na wybitnie humanistyczny profil tego pontyfikatu. Szeroką gamę inspiracji papieskich dla uprawianych na KUL-u nauk społecznych: socjologii, ekonomii, pedagogiki i psychologii ukazał ks. prof. Stanisław Kowalczyk. W imieniu nowego Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego prof. Stefan Kozłowski przedstawił referat, w którym wskazał na wiele ekologicznych wypowiedzi i działań Papieża oraz na zadania stojące przed przyrodnikami.

Obok referatów wygłoszonych na sesji w książce zamieszczono teksty trzech lubelskich etyków (ks. J. Mereckiego, ks. A. Wierzbickiego i W. Chudego)

oraz słowo Wielkiego Kanclerza KUL, ks. abpa Józefa Życińskiego. Czytelnik ma także okazję przypomnieć sobie przemówienie Jana Pawła II do świata nauki wygłoszone na KUL-u w czerwcu 1987 roku oraz zapoznać się z niezwykle syntetycznym obrazem myśli i osobowości Jana Pawła II, pióra jego najbliższego współpracownika – kardynała Josepha Ratzingera.

C.R.

Kenneth L. Schmitz, *W sercu ludzkiego dramatu. Antropologia filozoficzna Karola Wojtyły papieża Jana Pawła II*, Kraków 1997, ss. 174, Wydawnictwo M.

Na przedstawianą książkę składają się wykłady wygłoszone przez Kennetha L. Schmitza, emerytowanego profesora filozofii w Trinity College na Uniwersytecie w Toronto, w Instytucie Studiów nad Małżeństwem i Rodziną w Waszyngtonie. Po monografii Rocca Buttiglionego *Myśl Karola Wojtyły* jest to druga wydana w języku polskim praca obcego autora poświęcona filozofii i teologii Karola Wojtyły. Od publikacji Buttiglionego książka Schmitza różni się jednak tym, że obejmuje nie tylko okres sprzed wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową, ale stara się pokazać związek filozoficznej myśli Wojtyły z jego nauczaniem jako papieża Jana Pawła II. Jak wskazuje podtytuł, autor skupia swoją uwagę przede wszystkim na antropologii filozoficznej. Ropoczyna swe analizy od poetyckiego dzieła Karola Wojtyły (rozdz. I), a następnie przechodzi do refleksji ściśle filozoficznej. Być może nazbyt mechanicznie rozgraniczając okres lubelski i krakowski, swoje analizy dotyczące okresu lubelskiego opiera na *Wykładach lubelskich* (rozdz. II), natomiast do okresu krakowskiego zalicza *Osobę i czyn* (rozdz. III). Warto zaznaczyć, że autor słusznie zauważa pewne niedostatki angielskiej wersji *Osoby i czynu* (dotyczące przekładu polskiej terminologii, zwłaszcza terminologii metafizycznej) i w swojej analizie tego dzieła unika pułapek związanych z nazbyt „sfenomenologizowanym" językiem przekładu angielskiego. Przedostatni rozdział książki poświęcony jest antropologii teologicznej Jana Pawła II, a jego zasadniczą część stanowi analiza wciąż zbyt mało znanych katechez Papieża *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich*. Zaletą analiz Schmitza jest pokazanie integralnego związku tych katechez z antropologiczną wizją wypracowaną przez filozofa Karola Wojtyłę. Ostatni, piąty rozdział jest próbą oceny filozoficznego projektu Karola Wojtyły.

Książka Schmitza jest cennym uzupełnieniem wciąż nazbyt skąpej polskiej literatury dotyczącej filozofii Karola Wojtyły. Można przyłączyć się do wyrażonego we wstępie do omawianej książki apelu prof. Karola Tarnowskiego: „Oby zachęciła do studiów nad myślą Papieża i oby pobudziła do zdrowego współzawodnictwa polskie filozoficzne i teologiczne pióra".

J.M.

Adam Rodziński, *Na orbitach wartości*, Lublin 1998, ss. 291, Redakcja Wydawnictw KUL.

Adam Rodziński należy do czołowych przedstawicieli lubelskiej szkoły personalizmu etycznego (obecnie już emerytowany, przez wiele lat kierował na KUL-u Katedrą Filozofii Kultury). Jego zainteresowania badawcze skoncentrowane są na relacji między osobą ludzką a kulturą. Twórczość Rodzińskiego cechuje rozległa erudycja, precyzja i głębia myślenia oraz piękno stylu. Powyższe cechy odnaleźć można w książce *Na orbitach wartości.*
Na książkę składa się dwadzieścia pięć rozpraw i esejów powstałych w ciągu kilkudziesięciu lat twórczości autora. Poszczególne teksty, mające charakter jakby zapuszczonych sond w dany obszar, zostały ułożone - jak zwykle w takich przypadkach - od tekstów poruszających zagadnienia najbardziej ogólne i podstawowe, aż po bardziej szczegółowe. Na początku autor stara się więc wprowadzić czytelnika w metafizyczne wymiary antropologii personalistycznej, podkreślając aksjologiczny wymiar bytowania osoby ludzkiej (zwieńczony jej uzdolnieniem do miłości) oraz relacjonalną konstytucję osób. Bez takiego wprowadzenia trudno bowiem zrozumieć, czym w swej istocie jest kultura, od której przecież każdy z nas zależy i którą zarazem współtworzy. Kilka artykułów poświęconych jest klasycznym problemom z zakresu podstaw etyki (filozoficznej normie moralności, relacjom: prawo naturalne a prawo natury, moralność a byt).
Następnie autor przechodzi do zagadnień aksjologicznych i moralnych związanych z bytowaniem człowieka w kulturze. Pisze więc o moralnych aspektach mowy, relacji między miłością a tworzeniem kultury, o kulturze narodowej, pluralizmie i alternatywach w kulturze. Dotyka spraw związanych z twórczością artystyczną (tekst o literackim realizmie) oraz zagadnień antropologiczno-społecznych (cierpienia i pracy, bogactwa i ubóstwa w myśli chrześcijańskiej). Ciekawostką zdradzającą hobby autora jest rozprawka zatytułowana *Znaczek pocztowy jako środek przekazu.*
W niektórych tekstach odnaleźć można odniesienia do myśli Karola Wojtyły i Jana Pawła II, a duch papieskiego personalizmu obecny jest w całej książce.

C.R.

Vittorio Possenti, *Nihilizm teoretyczny i śmierć metafizyki*, Lublin 1998, ss. 173, Wydawnictwo PL-SITA.

Vittorio Possenti, współczesny włoski myśliciel, specjalista z zakresu historii filozofii moralnej, twierdzi w swojej książce, że stan kultury współczesnej, tak bardzo nacechowanej nihilizmem we wszystkich jej wymiarach, jest rezultatem „śmierci metafizyki" w filozofii, szczegółowo zaś ujmując: jest skutkiem odrzucenia pojęć, którymi posługiwała się metafizyka, jak na przykład

byt, substancja, realizm i prawda. Rezultatem stała się akceptacja absurdu. W perspektywie tez głoszonych przez filozofię współczesną umysł, aby ocalić siebie, musi wpierw teoretycznie zakwestionować swoją własną moc poznawczą. W ten sposób osiąga stan nihilizmu, który ostatecznie pozbawia poznanie celu i sensu, ludzką praxis zaś umieszcza poza wszelkim porządkiem, negując istnienie faktów moralnych oraz uznając wszystkie sądy o wartościach za jednakowo ważne.

Nihilizm teoretyczny przenika w dzisiejszej kulturze do sfery polityki, która jedyne źródło normy prawnej upatruje w decyzji władzy, oraz do szeroko rozumianej dziedziny nauk humanistycznych, w których do rangi zasady twórczej urasta dekonstrukcja podmiotu. Myśl realistyczna, wyrugowana z filozofii, jest coraz częściej przyporządkowana poznaniu praktycznemu oraz czysto pragmatycznemu nastawieniu.

W swoim „Słowie wstępnym" do polskiego wydania książki ks. Andrzej Maryniarczyk zwraca uwagę czytelnika na fakt, że nie można uciec przed poznaniem rzeczy realnie istniejących w analizę języka i w tym upatrywać uzdrowienia filozofii. Potrzebny jest natomiast powrót do filozofii klasycznej – do filozofii bytu.

D.Ch.

Ks. Alfred Wierzbicki, *Kogut z Akwilei*, Lublin 1999, ss. 56, Norbertinum.

W trzecim z kolei tomiku wierszy ks. Alfreda Wierzbickiego bardziej niż w poprzednich zaznacza się indywidualność autora i swoistość jego języka poetyckiego. Zgodnie z sugestią zawartą w utworze tytułowym, świat przedstawiony w wierszach ks. Wierzbickiego układa się w mozaikę zdarzeń – z przeszłości i chwili obecnej, z miejsc odległych i bliskich. Autor komponuje owe wydarzenia w znaczącą całość i poddaje poetyckiej syntezie. Odczytuje przesłanie płynące zarówno z treści biblijnych, przekazów mitologicznych, jak i z codziennych wiadomości przynoszonych przez media. Łączy zmysłowe doświadczanie chwili z zadumą nad fundamentalnymi tezami z historii ludzkiej myśli, by w konkluzji przywołać istotne prawdy moralne i egzystencjalne. Mimo licznych odniesień do kultury antycznej i filozofii nie jest to poezja elitarna. Obrazowy zapis wrażeń, przejrzysta metaforyka i czytelne przesłanie czynią wiersze ks. Wierzbickiego dostępnymi dla szerszego grona miłośników liryki.

Na uwagę zasługuje również szata graficzna książki zaprojektowana przez Zofię Kopel-Szulc.

M.Ch.